

Samen aan zet

Co-creatie en participatie als essentiële handvaten in het ontwerpproces

ZO MAKEN WIJ RUIMTE

Een uitgebreid en sterk participatieproces versterkt het ontwerp

Ruimtelijke beleid heeft een grote invloed op de leefkwaliteit van mensen en hun leefomgeving. [...] Het doel van een Participatieve Democratie in de ruimtelijke planning is het bereiken van gedeeld eigenaarschap en een algemene aanvaarding van plannen, beleidsmaatregelen en actieprogramma's. Dit telkens met het oog op conflictoplossing en op basis van co-productie, waarbij het algemeen belang altijd vóór elk individueel belang komt.

Europees charter participatieve democratie in ruimtelijke planningsprocessen, 2016

Dat we het Europees charter van participatieve democratie onderschrijven, dat mag duidelijk zijn!

Stramien gelooft sterk in participatie. We zijn ervan overtuigd dat participatie een ontwerp versterkt. Op verschillende vlakken en niveaus zijn betrokkenheid en communicatie van belang voor een geslaagd ontwerp.

Bij een participatietraject leren deelnemers van ontwerpers, én omgekeerd. Men leert van elkaar. Door ontwerpers, omwonenden, lokale experts en andere relevante actoren samen te brengen, ontstaat er empathie voor andere meningen en groeit het draagvlak voor het project. Buurtbewoners en andere betrokkenen krijgen een deel eigenaarschap, voelen dat ze betekenis geven aan de locatie, en de toekomstplannen van het project concreet vormgeven. Door in te zetten op individuele en collectieve betrokkenheid krijgt het ontwerp een duurzaam luik: de buurt zal mee zorg dragen voor het project

én de directe omgeving. Verder zorgt een goed participatieproces voor een sterkere sociale cohesie en een groter vertrouwen in de buurt of tussen de buurten.

Participatie gaat niet enkel over samen nadenken over een ontwerp. Het gaat ook over deelnemen in gesprekken en tot een consensus komen met meerdere partners. Passende afspraken en duidelijke besluitvorming met betrokken gemeenschappen zijn vaak de sleutel tot het succes van participatietrajecten. Ruimtelijk beleid en haar ingrepen hebben een grote invloed op de leefkwaliteit van mensen en op hun leefomgeving. Heldere communicatie en transparante keuzes zijn aan de orde.

Bij Stramien weten we dat samenwerken werkt.

Iedereen ruimtemaker

Stramien streeft naar sociaal breed gedragen projecten. Doordat we een interdisciplinair team zijn, komen alle belangen aan bod en houden we rekening met alle soorten betrokkenen. Onze architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen staan in nauw contact met de participatie- en procesdeskundigen. Al deze profielen werken onder hetzelfde dak.

Maar ook burgers, ambtenaren, diensten en andere stakeholders maken ruimte. Daarbij winnen projecten aan geloofwaardigheid als ze effectief functioneren bij de realisatie. Wij zijn pragmatisch en zoeken naar oplossingen die voor iedereen werkbaar zijn. We hebben reeds veel kennis vanuit de praktijk en hebben ervaring met bepaalde hindernissen (juridische, noden van de ontwikkelaar...). Een must om projecten tot een goed einde te brengen.

In het provinciedomein van Bulskampveld (Beernem) brainstormen we samen met het projectteam over de contouren van het ontwerp. We toetsen af wat kan en wat niet.

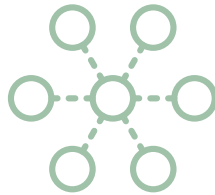

VIJF DIENSTEN, VOOR ELK WAT WILS

Om het belang van participatie meer in de verf te zetten, bieden we vijf unieke diensten aan.

- » **Participatie** Je krijgt het participatietraject en de begeleiding op maat.

- » **Procesontwerp en procesbegeleiding.** Een helder stappenplan en een goede groepsdynamiek garanderen een vlot proces.

- » **Communi** ledereen m heldere bee en klare ver

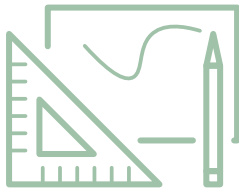
1. PARTICIPATIE
"verzamelen van
perspectieven"

2. PROCES-
ONTWERP
"een helder
stappenplan"

3. COMM
"klare v
verte

Communicatie. Verhalen door
eldtaal
verhalen.

- » **Onderzoek.** Sociaal-ruimtelijk onderzoek creëert een positieve ruimtelijke en sociale impact.

- » **Inspiratie.** Laat je inspireren via kwaliteitskamers, lezingen of publicaties.

COMMUNICATIE
verhalen
ellen”

4. ONDERZOEK
“op zoek naar
bevindingen”

5. LEREN
“delen en inspireren”

1. PARTICIPATIE

Stramien staat garant voor

- » Een participatietraject op maat
- » Een verfijnde stakeholdersanalyse
- » Een effectieve en efficiënte startvergadering
- » Doelgerichte, gefocuste workshops
- » Zwaar omgaan met en nuttig inzetten van weerstand
- » Bijzondere aandacht voor groepsdynamiek en de relatie tussen stakeholders

Met verschillende doelgroepen

Ontwerpen gebeurt vandaag samen. Naast ontwerpers krijgen ook de omwoners, gebruikers, actiegroepen, lokale experts, bedrijven, middenveld, administraties en allerlei andere betrokkenen een steeds grotere rol. Stramien zet al jaren in op deze interdisciplinariteit. Het gecreëerde draagvlak bevordert de implementatie en het beheer. Empathie, betrokkenheid, cohesie en vertrouwen zijn essentiële sleutelbegrippen om een project in je buurt te realiseren.

Participatie gebeurt samen met deelnemers met of zonder voorkennis. Jongeren en senioren. Homogene of heterogene groepen. Stramien heeft ervaring met allerlei doelgroepen en stemt haar werkvormen af op de noden en eigenheden van de groep.

Met diverse werkvormen

Participatie is maatwerk, want dé participatiemethode bestaat niet. Samen zoeken we de werkvorm en het communicatiemiddel dat het beste past bij de opdracht, maar ook de achtergrond, verwachtingen en noden van de verschillende stakeholders. Stramien gaat steeds uit van een lerend proces, waarbij de visie in dialoog wordt opgebouwd. Het spanningsveld wordt niet als hinderlijk beschouwd, maar als iets constructiefs. Zo heeft Stramien ervaring met workshops, interviews, focusgesprekken, informatieve en interactieve buurtwandelingen, de design charrette (of de atelierweek), speed-schets sessies, scrumsessies, analyse-oefeningen door burgers, citizenlab, ontwerp sessies...

In de Elisabethwijk (Sint-Niklaas) maakten we een masterplan samen met de buurt. Tijdens een van de participatiemomenten liep een workshop voor volwassenen gelijktijdig met een voor kinderen. De kinderen kwamen toen hun bevindingen en wensen vertellen aan de volwassenen, waardoor er een sfeer ontstond waarbij iedereen zich in diverse rollen inleefde.

Voor Project 33 in Sint-Niklaas hebben we aan de hand van verschillende participatievormen de jeugd betrokken bij het vergroenen van het spoorwegviaduct. We organiseerden eerst een educatieve workshop over beplanting voor de leerlingen van de land- en tuinbouwschool. Daarna volgde de daadwerkelijke aanplant, een moment waar we allemaal uit leerden.

Met verscheidene groottes van groepen

Stramien is al jaren bezig met burgerinspraak, nog voor participatie 'participatie' heette. Jaarlijks doen we meerdere participatietrajecten. De grootte van de groep varieert van een participatief overleg met de administratie van een gemeente bestaande uit maximaal tien aanwezigen, tot een interactieve workshop met 100 bewoners.

De mate waarin buurtbewoners interageren en zich verbonden voelen met elkaar is essentieel in hoe bewoners hun leefomgeving beleven. Het ruimtelijke ontwerp en participatie dragen daartoe bij.

(Ranka Terpstra, Stramien cv)

In Willebroek maakten we een nieuw beheerplan voor park Den Blijk. Tijdens de opmaak van dit plan werden de bewoners uitvoerig bevroegd. Er kwamen zo'n tachtigtal bewoners wat zorgde voor een eerste leerrijk moment.

2. PROCESONTWERP EN -BEGELEIDING

“Een unanieme goedkeuring. Dat is de ultieme beloning van een sterk procesontwerp en intensieve procesbegeleiding.”

(Christophe Lambrechts, Stramien cv)

Procesontwerp is het uitwerken van en afstemmen op elkaar van een ontwerpproces, een besluitvormingsproces en een participatieproces. Deze drie processen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, en net daarom vereist het voldoende aandacht om elke stap en elk overleg op het juiste moment in te plannen en op elkaar af te stemmen.

Intensieve procesbegeleiding is het eufemisme van veel geploeter, gezwoeg en gezweet. Het betekent veel participatie, belangen achter een bezwaar begrijpen, volhoudend zoeken naar alternatieven en werkbare oplossingen waar iedereen zich in kan vinden. Het gaat over van mening kunnen verschillen zonder verbinding te verliezen. Over wat er gebeurt met betrokkenen als iemand een standpunt inneemt dat tegen iemands waarden indruist. Over de manier waarop we omgaan met onverwachte, tegengestelde en spannende andere meningen en houdingen.

Bijzondere aandacht gaat naar besluitvorming. Waar nodig doorlopen we eerst een intens participatietraject binnen de diensten van de opdrachtgever, voordat de buurt of andere stakeholders bevroegd worden. Het doel is dan bijvoorbeeld de ambtenaren te ondersteunen in het leren maken van beslissingen. Ook als zo een voortraject niet nodig is, denken we na hoe we iedereen aan boord houden bij het nemen

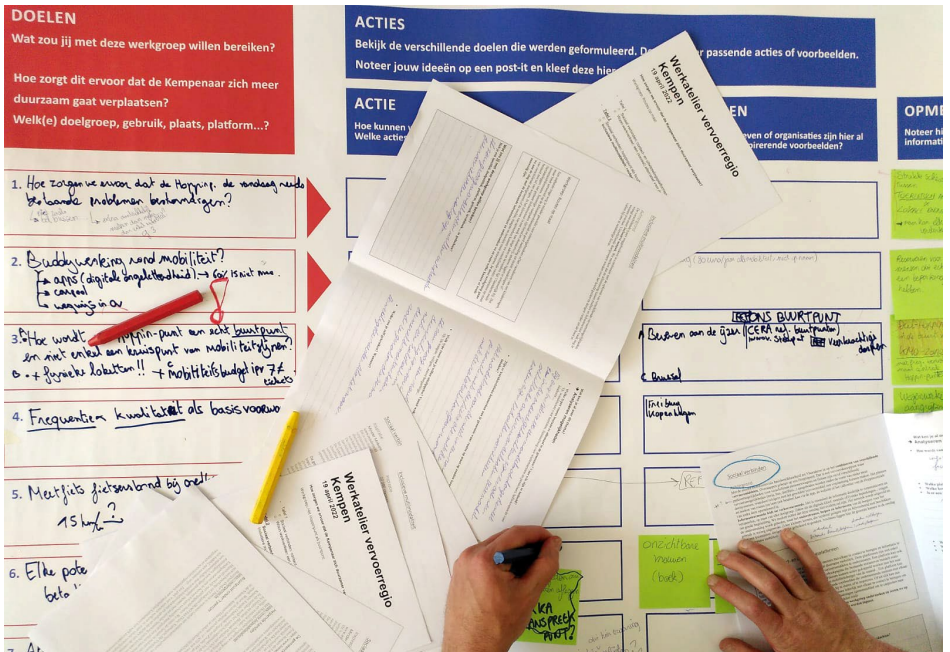
van besluiten, hoe we omgaan met bezwaren en zoeken we uit welke randvoorwaarden kunnen voldaan worden om tot gedragen besluiten te komen.

We steken samen met de opdrachtgever bij de startvergadering veel tijd in een goede stakeholdersanalyse en een sterke participatiestrategie, zodat we elkaar echt goed begrijpen en het helder wordt binnen welk kader participatie haalbaar en wenselijk is. Eens die aanpak helder is, garandeert Stramien een uitwerking ‘van check-in tot check-out’; met aandacht voor de *mens* (de relatie tussen deelnemers) en het *proces* (van goede intro over juist getimede koffiepauses tot gedeelde tevredenheid achteraf), voor het *grote* (de doelen van de workshop) en het *kleine* (de frons op een gezicht, geschuifel op de stoel), voor het *luide* (een roeper aan de tafel) en het *stille* (een ingetogen deelnemer).

Tijdens het proces van de Oosterweelverbinding organiseerde Stramien al verschillende scrumsessies. Deze sessies zorgden ervoor dat makkelijker knopen werden doorgemaakt bij lastige dossiers.

Bij de Vervoerregio Kempen hadden we de onmisbare rol van procesbegeleider. Vier jaar denken, studeren en vergaderen zorgde voor een mooi eindresultaat, namelijk een unaniem gedragen regionaal mobiliteitsplan.

Met een bouwteam architectuur bestaande uit verschillende actoren (aannemer, architect, opdrachtgever...) zorgen we voor een vlot proces tijdens de werffase.

‘Het moet een vreselijk beroep zijn, coach, want eenmaal alle hindernissen genomen, alle woelige waters doorzwommen, alle trucs aangeleerd, ... komt het afscheid. Dat doen we met volle bewondering en ongelimiteerd respect voor jou. Voor het aanhoudend enthousiasme, voor de aansporingen die je gaf en vooral voor het mooie resultaat’

(Jef Vissers, voorzitter Vervoerregio Kempen)

3. COMMUNICATIE

Inclusieve projectcommunicatie

Wij zijn ervan overtuigd dat goede communicatie tijdens een project aan de basis ligt van een geslaagd project. Wij staan in voor duidelijke communicatie met de opdrachtgever, maar ook met andere actoren, zoals overheidsinstanties, verenigingen, bewoners... Voor een goede samenwerking betrekken we de belangrijkste actoren bij enkele vergaderingen.

Bij Stramien gaan we gestructureerd te werk. We bereiden elke externe vergadering voor door intern af te stemmen.

Heldere beeldtaal

Het helder en duidelijk overbrengen van informatie is één van onze sterktes. We vinden het belangrijk dat iedereen die zich verbonden voelt met het project weet waarover het gaat en hoe het proces vordert. Het verstrekken van deze informatie is uiteenlopend: van een korte presentatie over de stand van zaken tijdens een projectteam tot een infobrief of -moment voor bewoners. We werken op maat van de doelgroep. Vergaarde input of resultaten vertellen we op een grafische manier en koppelen we terug met de betrokken actoren. Visuele taal is meestal de meest ondubbelzinnige taal.

HOE ZAL HET PARK KINDERKASTEELTJE ERUITZIEN?

Tussen de huizen is er een kleine brug. Als het veel regent, ontstaat er hier een kleine vijver.

Er is veel plaats voor water in het park. Zo heeft het regenwater genoeg tijd om in de grond te sijpelen.

Op deze plek in het park kan je wandelen tussen de fruitbomen.

Dit zijn graaivelden. Hier kan je sportief picknicken, spelen, sporten of rustig op jezelf zijn.

De stippellijnen zijn zichtlijnen. Dit betekent dat als je aan het begin van de lijn staat in het park, je maar de andere kant van het park kan kijken.

Er zijn veel bomen en struiken langs de randen van het park. Hier kan de natuur haar gang gaan.

De stipjes op de kaart zijn plaatsen. Daar tonen je de drie ingangen van het park.

Je kan spelen op twee plekken in het park. Hier kan je klimmen en klauteren tussen de boomstammen. Daar is je uitleven op de boomstammen zoals een echt avontuur?

Je kan al wandelend of fietsend tussen de huizen bewegen. Wil je even rusten? Dan kan je op een van de banken gaan zitten.

In het midden is er een eiland tussen de huizen. Wanneer het veel regent, moet je het water oversteken om op het eiland te geraken.

Stramien **IN** **naazareth** **EU** **OPSTROMING** **OSD** **Parham**

lente 2022   zomer 2022   **herfst 2022**   winter 2022   lente 2023   zomer 2023   herfst 2023   winter 2023   lente 2024   zomer 2024   herfst 2024   winter 2024

WANDLING LANDSCHAP HET TOEGEKOMSTE PARK EN SPEL IN DE SCHOLEN

TOEGEBODEN VAN HET ONTWERP VAN HET PARK IN DE BIB

DE GEMEENTE BEZIJNT HET HET SAMEN VAN HET PARK

OPDEFT HET PARK IN ALLEN

Wat gebeurt er nu? We zijn nu in de herfst van 2022 bij de rode rechthoek op de tijdslijn. Het ontwerp van het park wordt aan jou getoond. Het park zal eruitzien zoals het hier op het papier staat. Heb je nog vragen of wil je graag nog iets zeggen over het park? Teken of schrijf het op deze kaart, ga dan naar de bib en steek dit papier in de bus voor het park Kinderkasteeltje.

In Nazareth voerden we een uitgebreid participatieproces met alle bewoners voor een nieuw park. Ook de kinderen werden nauw betrokken. Zij tekenden een 'droompark' aan de hand van een spel. Om het uiteindelijke ontwerp te tonen aan de kinderen maakten we een speelse, informatieve affiche beschikbaar in de scholen en bibliotheek.

Een vlot projectproces begint met duidelijke projectcommunicatie. Met voldoende interne vergaderingen bereiden we met zorg externe vergaderingen voor.

In Assen stelden we het nieuwe masterplan voor de stationsomgeving tijdens een toonmoment voor. Duidelijke posters met veel beelden vertelden het traject dat we gelopen hebben.

Tijdens de opmaak van het masterplan voor de sportsite in Herenthout stonden we garant voor heldere projectcommunicatie door o.a. sportclubs en bewoners nauw te betrekken.

4. ONDERZOEK

Bij Stramien hechten we belang aan onderzoek, want onderzoek versterkt een ontwerp. Het legt de vinger op de wonde, waardoor het ontwerp kan inspelen op de gedetecteerde noden.

We verruimen onze ontwerpen door zelf onderzoek uit te voeren. Hiervoor combineren we bestaande onderzoeken en de eigen praktijk. We verdiepen ons in de huidige maatschappelijke tendensen en toekomstige uitdagingen, zetten deze meer in het licht en houden er rekening mee in onze ontwerpen. We beklemtonen het belang van sociaal-ruimtelijk onderzoek. Door middel van belevingsonderzoek, observaties, (speel)weefsels, bewegescans... onderzoeken we hoe mensen de ruimte gebruiken en beleven.

Het correct uitvoeren en toepassen van onderzoek kan een positieve ruimtelijke en sociale impact hebben.

Een katern, een van de onderzoeken die we hebben gevoerd.

Een glimp van de bewegescan opgemaakt voor het project Spoorpark, een nieuw park in Antwerpen. De bewegescan toont de speelplekken met de mogelijke looplijnen. De cirkel heeft een straal van 400m, de gemiddelde afstand voor peuters en kleuters om zelf te wandelen. Deze scan toont nog veel witte vlekken.

5. INSPIRATIE

Reeds verschillende keren zijn er projecten of advies van Stramien gepubliceerd. Zoals over autoluwe wijken of een opinie over de invulling van onze open ruimte. Hieronder een publicatie van het project Groen Zuid in Hoboken (Antwerpen) in het boek 'Stedenbouw kan ook zo'.

Wij bouwen aan de maatschappij van morgen, liefst met zo veel mogelijk anderen. Daarom delen wij graag onze kennis en expertise op vlak van architectuur, stedenbouw, publieke ruimte, landschapsonwerp, participatie, proces en communicatie. Door middel van (kranten) artikelen, opleidingen, lezingen, workshops en vormingen verspreiden we onze kennis en hopen we andere organisaties en instanties te inspireren.

Studenten van het postuniversitair centrum van de KULeuven komen bij Stramien alles te weten over de organisatie van een (multidisciplinair) architectenkantoor binnen hun opleiding "Ondernemen voor Architecten".

ONZE TROEVEN

Wij ontwerpen omgevingen voor mensen, met mensen.

Zoals we de ruimte ontwerpen van stad tot stoel, ontwerpen we processen van micro- tot macroschaal. Op macroniveau werken we een procesontwerp uit, met aandacht voor de besluitvorming gedurende het hele traject. Op mesoniveau zoeken we naar de beste werkvorm om een inspraakmoment te laten renderen. En op microniveau hebben we aandacht voor wat tijdens een inspraakmoment tussen de mensen gebeurt, van een frons tot een plotse dip in de aandacht.

Uw voordeel

- » (véél) praktijkervaring, ontwerpmatig én participatief.
We staan letterlijk met onze voeten in het veld.
- » participatie-instrumenten en -methodieken op maat
- » intense begeleiding van het participatietraject
- » weerstand omgezet in bruikbare input
- » input vertaald tot leesbare output
- » doelgroep is mee met heldere beelden
- » academische en praktische kennis van maatschappelijke tendensen en toekomstige uitdagingen
- » sociaal-ruimtelijk onderzoek geeft inzicht in sociale impact van ontwerp
- » advies over architectuur, publieke ruimte, landschapsontworp, stedenbouw en participatie.

ZIN IN MEER?

Zin gekregen om met ons samen te werken of eens van gedachten te wisselen? Je kan ons contacteren via volgende gegevens:

christophe.lambrechts@stramien.be – coördinator organisatieontwikkeling, participatiedeskundige

ranka.terpstra@stramien.be – stedenbouwkundige, sociologe, participatiemedewerker

tel 03 248 54 02

info@stramien.be

www.stramien.be

Stramien, architectuur & ruimte cv

Mechelsesteenweg 271 bus 5

2018 Antwerpen

Stramien^{CV}

Wij maken ruimte

www.stramien.be

